

Deutsche Gesellschaft für Medaillenkunst 2011 in Gotha

De jaarvergadering van de Deutsche Gesellschaft für Medaillenkunst werd gehouden van 9 tot 11 september 2011 in Gotha (Thüringen). Het grootste gedeelte speelde zich af in het Ekhofftheater van Schloss Friedenstein (afbeelding 1). Het was een jubileumbijeenkomst, de vereniging bestaat 20 jaar. Dit werd gevierd met speciale tentoonstellingen, drie medaille uitgaven en een orgelconcert. Daarnaast waren er recepties en lezingen over medailles uit de barok. Leden en gasten uit Duitsland, Zwitserland, Oostenrijk, België en Nederland waren in de residentiestad aanwezig.

1. Schloss Friedenstein in Gotha

Feestelijk programma

Voor het 20-jarig bestaan had het bestuur een boeiend en druk programma samengesteld. Op vrijdagmiddag 9 september

2. Presentatie *Wir sind ein Volk – Gemeinsame Münzthemen im geteilten Deutschland*

kwamen de leden samen in de Kreissparkasse alwaar de tentoonstelling *Wir sind ein Volk – Gemeinsame Münzthemen im geteilten Deutschland* werd getoond (afbeelding 2). Er was een ludieke actie, want de symbolische muur werd omvergeworpen; die bleek uit losse elementen te bestaan, waarop men ook kon zitten (afbeelding 3).

Om vier uur volgde in de protestantse Margaretha-kerke (stadskerk 1675) een orgelconcert van Monique Jobin op het Schuke-orgel. Zij speelde diverse composities vanaf 1490 tot werken van eigen hand, onder andere voor twee leden Irmgard Richter *Von den Menschen* en voor Richard Peterhänsel *Die Liebe von Richard und Ingrid*. Plus een speciaal gecomponeerd nummer voor de Deutsche Gesellschaft für Medaillenkunst, *Der Welpokal (zu Ehren der DGMK)*. Numismatiek in muzieknoten bevat.

De kerk is tevens de rustplaats van de familie van hertog Ernst I van Saksen-Gotha-Altenburg. Om vijf uur werden alle gasten ontvangen door de burgemeester van Gotha Herr Knut Kreuch in de burgerzaal van het Oude Raadhuis (afbeelding 4). Het historische gebouw met renaissancegevel uit 1574 is ontworpen door Wilhelm von Grumbach (1503-1567) en is een pareltje van bouwkunst. Wolfgang Steguweit, de voorzitter van Deutsche Gesellschaft für Medaillenkunst, leidde een discussie tussen Bernard Weisser, Andreas Schikora en Uta Wallenstein. Verdere discussieleden waren Ulf Dräger, Bernd Göbel

3. Vitrine met uitgaven

4. Burgemeester van Gotha, Herr Knut Kreuch

en Lucia Maria Hardegen uit Bonn, die een toelichting gaf over ontwerpen. Hardegen had de medaille wedstrijd gewonnen van het wereldkampioenschap voetbal 2006 in Duitsland. Haar creatie van Camille Claudel en Dante Alighieri zijn bekend.

De dag werd afgesloten met een gezamenlijk diner, aangeboden door de Gesellschaft. Tijdens het eten werd een verzilverde jaarmedaille uitgereikt. Op de voorzijde staat het Oude Raadhuis met de tekst: GOTH ADEL T met twee lauwertakken. Op de keerzijde de tekst: RESIDENZSTADT 13. THURINGENTAG 2011 GOTH A, met twee lauwertakken (afbeeldingen 5 en 5a). Tevens ontvingen de leden een massief zilveren medaille met dezelfde voorzijde maar met een andere keerzijde (afbeelding 5b). Hierop staat de tekst: RESIDENZSTADT CHRISTIAN WERMUTH (1661-1739) MEDAILLEUR DES BAROCK 2011 GOTH A en twee lauwertakken.

Zaterdagochtend 10 september startte om tien uur de jaarvergadering in het Ekhofftheater van Schloss Friedenstein met de nodige rondvragen. Rond elf uur ontving

Anna Franziska Schwarzbach uit Berlijn de Hilde-Broër-Preis für Medaillenkunst voor haar medaille-oeuvre. Bernd Göbel uit Halle had haar voorgedragen (afbeelding 6). In zijn toespraak vertelde hij dat Schwarzbach zich laat leiden door vakmanschap, gedrevenheid en op geen enkele wijze te beïnvloeden is door moderne stijlen of modebeelden van dit moment.

Zijn verhaal werd geïllustreerd met een diashow en de beelden die wij zagen waren zonder meer indrukwekkend. In de toekomst zal er een apart artikel over Schwarzbach in de MUNTkoerier verschijnen. Op de voorzijde van de prijsmedaille staan engelen en mensen, op de keerzijde alleen de tekst: HILDE BROËR PREIS - DGMK. De prijs is vernoemd naar de kunstenares Hilde Broër (1904-1987). Er zijn er nu zes uitgereikt: in 2005 aan Karl Burgeff (1928-2005), 2006 aan Heide Dobberkau (1929)[Lees MK-02 2000], 2007 aan Wilfried Fitzenreiter (1932-2008), 2008 aan G. Angelika Wetzel (1934), 2009 aan Peter Götz Güttler (1939) en in 2011 dus aan Anna Franziska Schwarzbach (1949).

Penningmarkt en lezingen

Tussen de middag was er een medaillemarkt. Handelaren en medailleurs uit Duitsland verkochten hun medailles. De uit België afkomstige Paul Huybrechts had naast eigen werk ook werkstukken van Eva Harmadyová uit Slowakije en Ligita Franckeviča uit Letland meegenomen om te tonen (afbeelding 7). Acht jonge Duitse kunstenaars waren aanwezig: Anna Scheibner (afbeelding 8), Petra Schwenfeier, Stefan Bading, Adelheid Fuss, Anne Karen Hentschel, Kornelia Thümmel en Maya Graber. Van deze talentvolle artiesten was verrassend mooi werk te zien.

Tevens werd een International Medallion Project 2011 getoond, met werk van studenten uit Portugal, Bulgarije, Polen, Kroatië, Hongarije, Turkije en Engeland (afbeelding 9). Bernd Göbel (1942) heeft op de Hogeschool van Kunsten in Halle al vier generaties opgeleid als beeldhouwer en als medailleur. Hij is de drijvende kracht achter al de jonge mensen die aanwezig waren. Ze krijgen niet alleen boetsers, maar leren tevens een muntontwerp snijden, portretten maken, heraldiek en de vele facetten die bij een medaille- of muntontwerp komen kijken. Hadden wij in Nederland maar zo'n opleiding.

Bogomil Nikolov in Bulgarije geeft de jonge mensen kennis mee die in ons land is weg-

bezuinigd. De gevolgen zijn duidelijk te zien. In Nederland wordt veel geëxperimenteerd met objecten en in omliggende landen worden gelukkig nog traditionele en schitterende medailles gemaakt. Men kan in Duitsland rustig spreken van de school van Bernd Göbel, zoals in Nederland de school van Esser bestaat. Göbels medaillewerk is

5, 5a, 5b. Thüringentag Gotha 2011, 40 mm Ø, koper/nikkel verzilverd. Snechana Russewa-Hoyer. Model Heinz Hoyer

6. Anna Franziska Schwarzbach uit Berlijn

wereldbekend en zijn monumentale beelden, vaak met herdenking van de oorlog als thema, zijn in de omgeving van Halle en Leipzig te vinden.

Van half twee tot vijf uur volgden er vijf lezingen over de barok-penningen die ik helaas noodgedwongen moest missen.

Uitgangspunt was de 350ste geboortedag van de Gothaer stempelsnijder van de barok Christian Wermuth (1661-1739). Sprekers waren Bernd Schäfer uit Gotha met *'barocke Universum'*; Heinz Winter, afkomstig uit Wenen, met *'Die Medaillen und Schaumünzen Maximilians I.-zeitgenössisch oder postum?'*; Uta Wallenstein uit Gotha, sprak over *'Christian Wermuth und die Medaillenkunst des Barock'*; Elke Bannicke uit Berlijn met *'Medailleur des Barock. Johann Christian Koch in Gotha'*; Rainer Grund uit Dresden met *'Medaillenkunst im Barock in Dresden'*. Wolfgang Steguweit, eveneens afkomstig uit Gotha, sloot de cyclus af met *'Barock als Modell? Ereignismedaillen der Gegenwart'*. Van de deelnemers hoorde ik later dat het er heftig aan toe was gegaan omdat ook het thema *'wat is nu een medaille'* aangesneden werd en de meesten waren niet van mening dat bepaalde moderne creaties medaille moeten heten.

Rondleidingen en bezichtiging Schloss Friedenstein

Op zondagochtend 11 september waren er twee rondleidingen in het Schloss. Een naar de bibliotheek en muntkabinet en de andere door een deel van het enorme gebouw. In de hoofdzaal was een tentoon-

stelling ingericht met medaillekunst uit de barok. Men dook als het ware op de vitrines in de werkelijk prachtige ruimte (afbeelding 10). Er waren medailles van Christian Malen (1578-1641), Martin Brummen (1659-1725), Georg Hautsch (1664-1736), Christian Wermuth (1661-1739), Johann Christian Koch (1680-1742), Sebastian Dadler (1586-1657) en Johann Höhn (1637-1693). En van de stempelsnijder Nikolaus Seeländer (1682-1744) werden stempels getoond.

8. Anna Scheibner en haar medailles en kleinplastiek

Een hoogtepunt was een bezoek aan het historisch muntkabinet (afbeelding 11). Van de bibliothecaris Wolfgang Runschke kreeg ik toestemming om voor de MUNTkoerier enige foto's te nemen. De kleine muntkastjes waren voorzien van stevige handgrepen, zodat ze makkelijk gehanteerd konden worden, na verwijdering van de losse versiering (afbeelding 12). Het Schloss heeft vele kunstschaten, van de oudheid tot heden. U begrijpt: een uur is te weinig, want men kan er vele dagen toeven zonder zich te vervelen.

Christian Wermuth (1661-1739)

De medailleur Peter Götz Güttler (1939) maakte een extra medaille van Christian Wermuth die de leden voor weinig geld konden aanschaffen (afbeeldingen 13 en 13a). Een leuker souvenir kan men als verzamelaar niet bedenken. Güttler is een der grote medailleurs. Christian Wermuth werd geboren in Altenburg maar werkte hoofdzakelijk in Gotha. Zijn opleiding volgde hij in Dresden. In 1686 werd hij stempelsnijder bij de Munt van het Huis van Schwarzburg Son-

7. Werk van Paul Huybrechts, Eva Harmadyová en Ligita Franckeviča

dershausen en in 1689 werd hij benoemd als stempelsnijder van Gotha. Hij werkte ook voor het hertogelijk Huis van Saksen. In 1703 werd hij benoemd aan het hof van koning Frederik I van Pruisen.

Met de hulp van zijn leerlingen gaf Wermuth in ongeveer twintig jaar meer dan driehonderd medailles uit. Hij is als stempelsnijder zeer productief geweest. Het blijkt dat hij ook veel medailles creëerde met satirische afbeeldingen. In 1699 ontving hij een keizerlijk voorrecht om medailles te mogen slaan in zijn eigen huis. In zijn atelier leidde hij tal van leerlingen op, waaronder zijn drie zonen en zijn oudste dochter. Tot die driehonderd medailles behoren een serie van tweehonderd portretten van Romeinse keizers en heiligen, plus ongeveer honderd satirische medailles; daarnaast een groot aantal voor de leden van de Europese koninklijke hoven. Zijn medailles werden uitgevoerd in goud, zilver, koper en tin en er verschenen gedrukte catalogi van, in de periode tussen 1698 en 1713.

Gotha - Villa Gotaha

In de deelstaat Thüringen, het groene hart van Duitsland, ligt de stad Gotha. Deze voormalige hoofd- en residentiestad van het hertogdom Saksen-Coburg en Gotha heeft een bijzondere historische uitstraling en kent een luisterrijke geschiedenis. Het indrukwekkende stadsbeeld wordt bepaald door de historische stadskern, Schloss Friedenstein, het grootste vroegbarokke kasteelcomplex van Duitsland. In 1643 werd de eerste steen gelegd en dertien jaar later was het klaar. Het heeft evenveel kamers als dagen van het jaar. De enorme verdedigingswallen zijn helaas in de achttiende eeuw geslecht.

Het natuurmuseum dat in het park ligt, bevat de beroemde dinosaurussen van het Thüringer Woud. Friedenstein (Vredesteen) bezit een fraaie Engelse tuin en orangerie waar het prettig toeven is. Villa Gotaha is een van de oudste nederzettingen van Thüringen en wordt in 775 voor het eerst genoemd in een oorkonde van Karel de Grote. Gotha kreeg in de twaalfde eeuw stadsrechten. Door de ligging aan handelswegen ontwikkelde de stad zich als handelscentrum. Belangrijke inwoners tijdens de middeleeuwen waren Maarten Luther (1483–1546) en Friedrich Myconius (1490–1546). Maar ook de pedagoog An-

9. International Medallic Project

10. Belangstelling voor de medailles uit de Barock

11. Muntkabinet in Schloss Friedenstein in Gotha

deas Reyher (1601-1673), wiens onderwijsmethoden in Duitsland opgang vonden.

Ook de grondlegger van de moderne paleontologie Gottfried Geissen (1726-1800) leefde in Gotha. In de achttiende eeuw luidt de bijnaam van de residentiestad 'Stad der natuurwetenschappen', vanwege de beroemde geleerden die er woonden, astronomen, geologen en wetenschappers. De koopman Ernst Wilhelm Arnoldi (1778-1841)

12. Muntkastje in Schloss Friedenstein in Gotha

bedacht in 1820 de eerste brandverzekering. Vele kunstenaars woonden in Gotha, componisten, beeldhouwers, dichters en kunstschilders van wie Lucas Cranach (1472-1553) de bekendste is. In Gotha hebben belangrijke congressen plaatsgevonden en de industrie bloeide welig, zowel auto-, als voedings- en vliegtuigindustrie. Van 1950 tot 1990 moest de stad herbouwd worden door de oorlogsschade. Momenteel is het de parel onder de Thüringer steden. Op korte reisafstand liggen de cultuursteden Halle en Weimar, die eveneens een bezoek meer dan waard zijn.

Het adellijke verleden is opmerkelijk. Vele lijnen lopen vanuit Gotha: Huize Saksen-Coburg naar de koningshuizen in België, Portugal, Bulgarije, Groot-Brittannië; er zijn huwelijksverbanden met vorstenhuizen uit Duitsland, Oostenrijk, Rusland, Zweden, Griekenland, Spanje, Noorwegen, Italië, Frankrijk en Denemarken. De lijn naar Engeland is het belangrijkste. Koningin Victoria's grote liefde was prins-gemaal Albert van Saksen Coburg. Koningin Victoria Alexandrina Victoria van Hannover (1819-1901) was koningin van het Verenigd Koninkrijk van 1837 tot 1901 en keizerin van India van 1877 tot 1901. Zij is met 63 jaar en zeven maanden de langst regerende Britse monarch uit de geschiedenis. De periode staat zowel in het Verenigd Koninkrijk als in de wereld bekend als het Victoriaanse tijdperk.

Berlijn in 2012

Het jubileumweekend in Gotha was zeer geslaagd, door de goede organisatie van Steguweit, het bestuur, de recepties, diners, door te spreken met de kunstenaars, medailles te bekijken of te kopen, en dat in drie dagen. In oktober 2012 houdt de Deutsche Gesellschaft für Medaillenkunst haar jaarvergadering in Berlijn, een stad die verder geen uitleg nodig heeft.

Arnold Nieuwendam

Literatuur: Nieuwendam, A., *Deutsche Gesellschaft für Medaillenkunst 2009*, MUNTkoerier januari 2010. Steguweit, W., *Hilde-Broër-preis für Medaillenkunst*. Die Kunstmedaillen in Deutschland band 26. Catalogus *Die Kunstmedaillen in Deutschland*. Folders van de stad Gotha en tentoonstellingsfolders. Foto's: A. Nieuwendam.

Meer informatie penningkunst op <http://penningkunst.startpagina.nl>

Voor informatie over Gotha: <http://www.gotha.de>

Toeristinformatie: tourist-info@gotha.de

13 en 13a. Christian Wermuth, 110 mm Ø, messing 2011. Peter G. Güttler